

فصلنامه علمی- پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر
دوره ۱۴، شماره ۴ - شماره پایی ۵۱، زمستان ۱۳۹۹
تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۵
صص: ۱۲۶-۱۲۲

روابط ساختاری عملکرد سازمانی در حوزه طرد و بریدگی اجتماعی، با مبانجی گری راهبردهای مقابله و سکوت سازمانی در مدیران شهرداری تهران

محبوبه میرباقری^۱ نادر منیرپور^{۲*} مجید ضرغام حاجی^۳

۱- دانشجوی دکتری، گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد واحد قم

۲- استادیار، گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد واحد قم

۳- استادیار، گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد واحد قم

چکیده

هدف پژوهش حاضر روابط ساختاری عملکرد سازمانی و حوزه اول طرح واره ناسازگار اولیه، سکوت سازمانی و راهبرد مقابله‌ای اجتناب در مدیران شهرداری تهران بود. طرح پژوهش از نوع توصیفی همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه مدیران شهرداری تهران که در سال ۱۳۹۸ مشغول به کار در شهرداری بودند. حجم گروه نمونه ۳۰۲ نفر بود که به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب و پرسشنامه‌های طرح واره‌های ناسازگار اولیه یانگ فرم کوتاه (SQ-SF)، پرسشنامه عملکرد سازمانی هرسی و گلدادسمیت (۲۰۰۳)، پرسشنامه سکوت سازمانی ونداین و همکاران (۲۰۰۳) و مقیاس اجتناب یانگ تکمیل گردید. سپس داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون‌های همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختای با نرم‌افزار SPSS^{۲۲} و نرم‌افزار Lisrel^{۸,۰} مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. ارزیابی مدل فرضی پژوهش با استفاده از شاخص‌های برازنده‌گی نشان داد که مدل فرضی با مدل اندازه گیری، برازش دارد ($RMSEA = 0.068$, $GFI = 0.93$, $CFI = 0.96$). نتایج نشان داد که حوزه اول طرح واره‌های ناسازگار اولیه به صورت غیر مستقیم از طریق سکوت سازمانی بر عملکرد سازمانی تاثیر دارد. هم چنین نتایج نشان داد که اجتناب رابطه مستقیم با طرح واره ناسازگار دارد. می‌توان براساس یافته‌های پژوهش، نتیجه گرفت که سکوت سازمانی در رابطه بین حوزه اول طرح واره‌های ناسازگار اولیه و عملکرد سازمانی نقش واسطه‌ای دارد. بنابراین می‌توان گفت که عملکرد سازمانی مفهومی پیچیده است و برای تقویت و بهبود آن باید متغیرهای واسطه‌ای بیشتری مورد توجه قرار بگیرد.

واژگان کلیدی: عملکرد سازمانی، سکوت سازمانی، طرح واره ناسازگار، اجتناب، جبران افراطی

مقدمه و بیان مسئله

در عصر حاضر به دلیل رقابت بیشتر و فشرده، بالا رفتن سطح انتظارات مشتری، تمرکز بیشتر روی کیفیت، سازمان خواهان بیشتر و بیشتر ابتکار، بداعت، پذیرش مسئولیت، ارائه ایده‌ها و روش‌های سازنده در بهبود کار و سازمان از کارکنان خود هستند (شجاعی، ۲۰۱۱). عملکرد سازمانی یک سازه کلی به شمار می‌آید که بر چگونگی انجام عملیات سازمانی اشاره داشته (والومبا، پترسون، آولیو و هارتل، ۲۰۱۰؛ آوى، نایمچت، پایجون، ۲۰۱۰) و ترکیب گسترده‌ای از دریافتی‌های غیر ملموس همچون افزایش دانش سازمانی و دریافتی‌های عینی و ملموس مانند نتایج اقتصادی و مالی است (خراسانی زاده و همکاران، ۲۰۱۲). صرف نظر از چگونگی تعریف عملکرد سازمانی، در خصوص ارزیابی و سنجش آن نیز شیوه‌ها و مدل‌های مختلفی ارائه شده است که یکی از پرکاربردترین آنها مدل آچیو می‌باشد که توسط هرسی و گلداسمیت ارائه شده است (عباسپور و همکاران، ۲۰۱۰). براساس این مدل، برای سنجش عملکرد سازمانی باید هفت مؤلفه شامل توانایی، وضوح، کمک یا حمایت، مشوق، ارزیابی، اعتبار و محیط را مورد توجه قرار دارد (هرسی، بلانچارد، جانسون، ۲۰۰۸). توانایی، به دانش و مهارت‌های کارکنان به منظور انجام موفقیت‌آمیز وظایفشان در سازمان اشاره دارد. وضوح، به درک کارکنان از نقششان در سازمان و نگرش آنان به کار و روشن بودن چگونگی انجام آن اطلاق می‌شود. کمک یا حمایت، کمک سازمانی که کارکنان برای تکمیل و اثربخشی کار خود به آن نیاز دارند. مشوق، به اشتیاق و انگیزه درونی کارکنان برای انجام وظایفشان بدون هر گونه اکراه اشاره دارد. ارزیابی، به بازخورد روزانه عملکرد کارکنان و بررسی‌های گهگاهی گفته می‌شود. اعتبار، به تصمیم‌گیری معتبر و مناسب از سوی مدیران در خصوص مسائل مرتبط با منابع انسانی سازمان اشاره دارد. محیط شامل عوامل محیطی از قبیل وجود منابع مالی کافی بر عملکرد تاثیر دارند، می‌شود (احمدیان و همکاران، ۲۰۱۲).

باوجود اینکه سازمان‌های دولتی بازوی دولت در اجرای خط مشی‌های عمومی یک کشور محسوب می‌شوند سازمان‌های دولتی ایران از سطح عملکرد چندان مطلوبی برخوردار نیستند (دانایی فرد، ۲۰۱۱). در چنین شرایطی ضروری است برای بهبود وضعیت عملکرد سازمان‌ها به بررسی و شناخت عوامل تاثیرگذار بر بهبود آن پرداخته شود. پرایس، مفهوم تداوم طرحواره را برای بافتار شغلی به کار می‌برد و عقیده دارد که استرس شغلی باعث تشدید تعارض‌های ناهمشیار در برخی از افراد می‌شود (پرایس، ۲۰۰۶). بامبر، اعتقاد دارد که ناکارآمدی شغلی در واقع بازآفرینی رفتار ناسازگار است که از طرحواره ناسازگار اولیه زیربنایی در بافتار موقعیت کاری نشات می‌گیرد (بامبر، ۲۰۰۶). هر نوع ناکارآمدی شغلی خاص را می‌توان با طرحواره ناسازگار اولیه زیربنایی منطبق کرد. همچنین شدت ناکارآمدی شغلی مستقیماً با شدت طرحواره ناسازگار اولیه زیربنایی ای که آن را برانگیخته، متناسب است.

هم چنین بامیر بیان می‌دارد که ریشه‌های تحولی ناکارآمدیهای شغلی حاصل پویایی‌های محیطی و خانوادگی ناگوار زندگی اولیه فرد است (بامبر، ۲۰۱۲). اگر تجارب ابتدایی زندگی افراد تلخ و زهرآگین باشد، ممکن است شغلی را انتخاب کنند یا در مسیر شغلی خاص قرار بگیرند که یادآور همان تجارب اولیه باشد. شاید بی‌دلیل نباشد که گفته‌اند تجارب تلخ زندگی، افراد را به دام تصمیم‌های نافرجام و بدعاقبت می‌کشاند. معمولاً انتخاب شغل در تعیین خوشبختی و شوربختی افراد نقش بسزایی دارد (به عنوان مثال، اعتیاد به کار در سازمان‌ها، تلاشی در جهت بی‌اثرسازی شکست‌های پیشین است که خود حاصل طرح‌واره اولیه بی‌کفایتی محسوب می‌گردد (ماچلوویتز، ۱۹۸۰). به عنوان نمونه تحقیقات ماچلوویتز نشان داد که اعتیاد به کار که عامل اساسی در فرسودگی شغلی محسوب می‌گردد تلاشی در جهت بی‌اثرسازی شکست‌های پیشین است که خود حاصل طرح‌واره اولیه بی‌کفایتی محسوب می‌گردد. یا افرادی که در محیط شغلی خود دست به کنترل بیش از حد همکاران خود می‌زنند در گیر طرح‌واره ناسازگار بی‌اعتمادی/بدرفتاری هستند؛ و یا حتی افرادی که کنترل شدن از سوی یک فرد کنترل‌گر را می‌پذیرند. احتمالاً در گیر فعال شدن طرح‌واره اولیه اطاعت/شکست هستند. همچنین یک شاغل اهمال کار در گیر طرح‌واره ناسازگار نقص/شرم، یک شاغل کمرو در گیر در طرح‌واره بی‌کفایتی، یک شاغل پرتوque در گیر طرح‌واره استحقاق و یک شاغل وسوسی در گیر طرح‌واره عیب‌جویی افراطی می‌باشد.

این الگوهای درونی از طریق به وجود آوردن سبک‌های مقابله رفتارهای بیرونی را تحت تاثیر قرار می‌دهند. برانگیختگی طرح‌واره (ناکامی یک نیاز هیجانی اساسی و هیجان‌های همراه با آن) تهدیدی برای فرد که باید با سبک مقابله‌ای خاصی به آن پاسخ دهد. تمام موجودات زنده در مقابل تهدید سه واکنش اساسی نشان می‌دهند: جنگ، گریز، و فرار. این سه واکنش با سه سبک مقابله‌ای جبران افراطی، اجتناب و تسليم که یانگ معرفی می‌کند، هم خوانی دارند. این سه سبک مقابله‌ای معمولاً خارج از حوزه هوشیاری عمل می‌کنند. سبک‌های معمولاً این مقابله‌ای در دوران کودکی انطباقی اند و بخشی از ساز و کارهای بقایی سالم به شمار می‌روند. اما وقتی فرد پا به دوران بزرگسالی می‌گذرد، سبک‌های مقابله‌ای حالت ناسازگارانه پیدا می‌کنند؛ زیرا بکارگیری آنها منجر به تداوم طرح‌واره می‌شود (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳). وقتی انسانها تسليم طرح‌واره می‌شوند به درست بودن آن گردن می‌نهند و هیچ وقت سعی نمی‌کنند با طرح‌واره بجنگند یا از آن اجتناب کنند، بلکه می‌پذیرند که طرح‌واره درست است.

سکوت سازمانی، با محدود کردن اظهار نظر کارکنان، سبب کاهش اثربخشی تصمیم‌گیری‌های سازمانی و فرآیندها تغییر می‌شود و این موضوعی است که بسیاری از سازمان‌ها از آن شکایت دارند. همچنین، این پدیده رفتاری به وسیله ممانعت از بازخورد منفی، مانع تحول و توسعه سازمانی مؤثر می‌شود، از این رو سازمان توانایی

بررسی و تصحیح خطاهای از دست می‌دهد. از لحاظ اهمیت، محققان، سکوت سازمانی را به عنوان یکی از اشکال خطرناک بالقوه برای پیشرفت و دگرگونی سازمانی یاد می‌کنند، که موجب می‌گردد تا گوناگونی و تفاوتهای افکار و عقاید در سازمان از بین برود (هرکوئل، ۱۹۹۳). افرادی که اندوه‌ها نظرات و اطلاعات خود را نتوانند بیان کنند و سکوت پیشه کنند اغلب خود را به مثابه چرخ دنده‌هایی در ساختار سازمانی تلقی می‌کنند که هیچ اختیاری در جریانات به وقوع پیوسته سازمانی ندارند. چنین انگاره‌ای از خود به سطح از خود به سطح بالایی از نارضایتی، استرس، افسردگی و اختلالات روانی منجر می‌شود و سبب می‌شود که افراد علاقه به کار و تعهد شغلی را از دست بدهند (برنسفیلد، ادواردز و گرینبرگ، ۲۰۱۰؛ تانجیرال و همکاران، ۲۰۰۹).

وقتی افراد سبک مقابله‌ای اجتناب را بکار می‌گیرند، سعی می‌کنند زندگی خود را طوری تنظیم کنند که طرحواره هیچ وقت فعل نشود. آنها می‌کوشند با ناآگاهی زندگی کنند. از فکر کردن به طرحواره اجتناب می‌کنند، افکار برانگیزانده طرحواره را بلوکه می‌کنند، و در صورت بروز چنین افکار یا تصاویر ذهنی، سعی می‌کنند حواس خود را پرت کنند. در سبک مقابله‌ای جبران افراطی، افراد از طریق فکر، احساس، رفتار و روابط بین فردی به گونه‌ای با طرحواره می‌جنگند که انگار طرحواره متضادی دارند. آنها در ظاهر اعتماد به نفس زیادی دارند ولی در باطن هر لحظه نسبت به فعل شدن طرحواره‌ها احساس تهدید می‌کنند. جبران افراطی حمله متقابل علیه طرحواره است که متأسفانه به هدف خود دست نمی‌یابد و به جای بهبودی باعث تداوم آن می‌گردد (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳).

روش پژوهش

طرح پژوهش: پژوهش حاضر به لحاظ هدف، از نوع بنیادی و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها، از نوع توصیفی-همبستگی و مبتنی بر روش مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش، کلیه مدیران مرتبه ۳، ۴ شهرداری تهران که در سال ۹۷ مشغول به کار در شهرداری بودند. ۳۰۲ نفر مدیر به روش نمونه‌گیری خوش ای چند مرحله‌ای انتخاب شد. در ابتدا لیست مدیران از طریق اداره کل انتظامات شهرداری تهران تهیه و در مرحله دوم با مراجعه به مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران نسبت به تکمیل پرسش‌نامه‌ها اقدام گردید. ابزارهای پژوهش به شرح زیر بودند:

پرسشنامه عملکرد سازمانی: این پرسش‌نامه توسط هرسی و گلدادسمیت (۲۰۰۳) ساخته شده است و شامل ۴۲ سوال براساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشد که هفت مولفه توانایی، وضوح، کمک، مشوق، ارزیابی، اعتبار و محیط عملکرد را می‌سنجد. پایایی این پرسش‌نامه را چناری و همکاران (۱۳۹۳) از طریق آلفای کرونباخ محاسبه و گزارش کردند. در این تحقیق نیز پایایی کل آزمون توسط محقق از طریق روش آلفای کرونباخ با ۲۰۰ آزمودنی محاسبه و ۰/۹۳ گزارش گردید که نشان از پایایی خیلی خوب پرسش‌نامه فوق بود.

پرسش نامه سکوت سازمانی

پرسش نامه سکوت سازمانی دارای ۱۳ گویه است که توسط واکولا و بورادوس (۲۰۰۵) طراحی شده است. این پرسش نامه دارای ۳ زیر مقیاس سکوت تدافعی (سوالهای ۱-۴)، سکوت مطیع (سوالهای ۵-۸) و سکوت نوع دوستانه (سوالهای ۹-۱۳) است. نمره گذاری پرسش نامه بر مبنای لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم: ۱؛ تا حدودی مخالفم: ۲؛ نظری ندارم: ۳؛ تا حدودی موافقم: ۴؛ کاملاً موافقم: ۵) می‌باشد. دامنه امتیاز این پرسش نامه بین ۱۳ تا ۶۵ خواهد بود که هر چه امتیاز حاصل شده این پرسش نامه بیشتر باشد، نشان دهنده میزان بیشتر سکوت سازمانی بوده و برعکس. پایایی ابزار در پژوهش شریفی و اسلامیه (۱۳۹۲)، با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳ گزارش شده است. همچنین در پژوهش شریفی، روایی این ابزار برای سکوت سازمانی، ۰/۸۱ گزارش شده است. در این مطالعه، آلفای کرونباخ این پرسشنامه برابر ۰/۸۶ محاسبه شده است.

پرسش نامه اجتناب یانگ-رای:

پرسشنامه اجتناب یانگ - رای (۱۹۹۴)، به نقل از یانگ، کلوسکو و ویشار، (۲۰۰۳)، ۴۱ سؤالی است که برای بررسی راهبردهای مقابله‌ای اجتنابی طراحی شده است. به هر سؤال نمره‌ای بین ۱ تا ۶ داده می‌شود. راهبردهای اجتنابی بر اساس این پرسشنامه عبارتند از: فکر نکردن به طور عمد در مورد مسائل ناخوشایند، سوءصرف مواد، انکار ناخوشی، کنترل و منطقی بودن افراطی، سرکوب خشم، علائم روانی - جسمی، گوشه‌گیری و دوری گزینی از مردم، انکار خاطرات، اجتناب از طریق خوابیدن / فقدان انرژی، حواس‌پرتوی از طریق درگیرشدن در فعالیت‌های مختلف، آرام کردن خود (خوردن، خرید کردن و ...)، بازداری منفعانه هیجان‌های ناخوشایند، حواس‌پرتوی منفعل، رؤیاپردازی و اجتناب از موقعیت‌های ناخوشایند. نمرات بالا نشان‌دهنده غالب بودن راهبرد اجتناب است. در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان ایرانی، ضریب پایایی این پرسشنامه از طریق دونیمه سازی برابر ۰/۷۹ به دست آمده (صلواتی، ۱۳۸۶) و در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۷۸ برابر آورد شده است.

فرم کوتاه پرسشنامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ: زیرمجموعه‌ای با ۷۵ ماده از ۲۰۵ ماده نسخه‌ی اصلی است که در سال ۱۹۹۸ به وسیله یانگ برای اندازه‌گیری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ساخته شد. این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرتی و به صورت ۱ تا ۶ پاسخ داده می‌شود. در اولین پژوهش جامع، یانگ، کلوسکو و ویشار (۱۹۸۶)، در مورد ویژگی‌های روان‌سنگی آن برای هر طرح‌واره ناسازگار اولیه، ضریب آلفایی از ۰/۸۳ تا ۰/۹۶ و ضریب بازآزمایی آن را در جمعیت غیربالینی بین ۰/۵۳ تا ۰/۸۲ بدست آوردند. هنجاریابی این پرسشنامه در ایران توسط آهی، محمدی‌فر و بشارت در دانشگاه‌های تهران انجام شد؛ که همسانی درونی آن با استفاده از

آلای کروناخ در زنان و در مردان ۰/۹۸ بدست آمد (آهی، محمدی‌فر و بشارت، ۱۳۸۶). در پژوهش مورد نظر از حوزه اول طرح‌واره استفاده شده است.

یافته‌ها

نمونه پژوهش حاضر، شامل ۳۰۲ نفر بودند که از این تعداد ۱۵۶ نفر مرد و ۱۴۶ نفر زن بود. میانگین سنی و انحراف معیار سن به ترتیب ۳۸/۶۵ و ۲۵/۴۹ که ۷۲ نفر از این تعداد (٪۲۳/۸) مجرد و ۲۲۹ (٪۷۵/۸) متاهل هستند.

همچنین ۱۷۷ نفر از نمونه دارای شغل رسمی و ۱۲۲ نفر دارای شغل غیررسمی بودند.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

کشیدگی	چولگی	انحراف استاندارد	میانگین	بیشینه	کمینه	
-۰/۳۳۴	-۰/۳۲۲	۳/۱۹	۱۵/۱۳	۲۳	۶	توانایی
۱/۳۷۲	۱/۳۸۱	۵/۱۶	۲۶/۴۶	۶۸	۷	وضوح
۰/۱۶۴	-۰/۱۵۴	۳/۳۰	۱۷/۷۶	۲۸	۸	کمک
۰/۱۶۷	-۰/۲۹۷	۴/۴۶	۱۹/۰۶	۳۰	۶	تقویت
۱/۳۸۱	۱/۲۰۳	۶/۸۱	۳۱/۴۲	۷۸	۱۱	ازیزیابی
۰/۳۶۷	-۰/۳۳۷	۴/۰۳	۱۸/۹۵	۲۷	۶	اعتبار
۱/۰۹	۰/۰۸۸	۲/۸۸	۱۴/۸۳	۲۵	۵	محیط
-۰/۲۲۶	-۰/۲۴۱	۴/۸۴	۱۶/۰۳	۲۸	۵	نوع دوستانه
۰/۰۲۳	-۰/۳۹۵	۳/۷۵	۱۳/۳۳	۲۴	۴	مطیع
-۰/۳۰۸	-۰/۴۲۲	۳/۹۸	۱۳/۷۹	۲۱	۴	تدافعی
۱/۷۳	-۲/۵۲	۱/۵۲	۱۷/۴۳	۱۸	۹	سوعدصرف
-۰/۵۸۶	-۰/۵۷۲	۲/۷۳	۱۴/۶۹	۱۸	۷	سرکوب
۰/۱۶۳	-۰/۷۵۵	۳/۷۲	۱۹/۰۶	۲۴	۶	حوالا برتری
-۰/۰۳۰	۰/۰۱۶	۴/۹۵	۱۶/۱۶	۳۰	۵	جبران نقص
-۰/۷۳۳	۰/۳۰۷	۶/۳۴	۱۴/۴۱	۳۰	۵	جبران محرومیت
۰/۵۶۵	۰/۹۰۸	۳/۱۳	۷/۷۷	۱۸	۴	جبران بی اعتمادی
-۰/۲۳۸	۰/۷۹۷	۶	۱۱/۴۶	۲۹	۵	محرومیت هیجانی
۰/۶۴۴	۱/۱۰	۵/۱۱	۱۰/۲۸	۲۸	۵	رهاشدگی
۰/۰۸۵	۰/۷۹۷	۵/۰۲	۱۰/۷۱	۲۸	۵	بی اعتمادی
۲/۲۶	۱/۸۲	۳/۳۴	۷/۶۵	۲۵	۵	انزوا
۱/۱۶	۲/۱۲	۲/۷۶	۶/۳۷	۲۲	۵	نقص و شرم

در جدول ۱، ماتریس همبستگی بین متغیرهای مکنون، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش نشان داده شده است. همان‌گونه که مندرجات این جدول نشان می‌دهند تمامی همبستگی‌های مقدار قابل توجهی را شامل می‌

راهبرد جبران با سکوت سازمانی کمترین همبستگی ($t=0/0\cdot16$) را نشان دادند.

جدول ۱ - ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

=۱- توانایی؛ =۲- واضم؛ =۳- کمک؛ =۴- تقویت؛ =۵- ارزیابی؛ =۶- اعتبار؛ =۷- محظوظ؛ =۸- تداعی؛ =۹- مطمئن؛ =۱۰- دوسته؛ =۱۱- نوع دوستانه؛ =۱۲- صرف ماد؛

سروکو ب، ۱۳ = حواس پر ته، ۱۴ = حس ان معه و مت، ۱۵ = حس ان اعمتمادی، ۱۶ = حس ان نقص و شرم، ۲۳ = مح و مت هیجان، ۲۴ = رهایشگر، ۲۵ = رهایشگر

یدرفتاری؛ ۲۶= انزواج اجتماعی؛ ۲۷= نقص و شرم؛

ضراب همستانگ، یا زین تر از $10/0$ معنی دار نبودند. ضراب همستانگ، بین $10/0$ تا $14/0$ در سطح ($0/05 < p \leq 0/00$) معنی دار نبودند و ضرایب همستانگ،

بالای ۱۵/۰ در سطح ($p < 0.01$) معنی دار بودند.

قبل از ارزیابی مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری، پیش‌فرض‌های مهم مدل‌یابی معادلات ساختاری شامل نرم‌الو بودن تک متغیری^۱ و چندمتغیری^۲ و عدم وجود هم‌خطی چندگانه مورد بررسی قرار گرفت. محاسبه چولگی و کشیدگی هر یک از متغیرهای مشهود، روشی معمول برای ارزیابی نرم‌الو بودن تک متغیری است. در این مطالعه

1. univariate normality

4. multivariate normality

چولگی متغیرهای مشاهده‌پذیر در دامنه ۰/۹۰۲ - تا ۱/۲۳۳ و کشیدگی آنها در دامنه ۱/۳۷۰ - تا ۰/۹۰۲ قرار داشت. چو و بنتلر (۱۹۹۵) نقطه برش $3 \pm$ را برای مقدار چولگی مناسب می‌دانند. اگرچه توافق اندکی درباره نقطه برش کشیدگی وجود دارد، با این حال به طور کلی مقادیر بیش از $10 \pm$ برای این شاخص مسئله آفرین بوده و مقادیر بیش از $20 \pm$ نتایج به دست آمده را نامعتبر می‌سازد (کلاین، ۲۰۰۱).

در این مطالعه فرض نرمال بودن چندمتغیری با محاسبه شاخص کشیدگی چندمتغیری نسبی^۱ بررسی شد که مقدار آن برابر ۱/۷۶۱ بودست آمد. بنتلر (۱۹۹۵)، معتقد است در صورتی که ارزش این شاخص بیشتر از $3 \pm$ نباشد، نرمال بودن چندمتغیری محقق شده است. بنابراین توزیع تمامی ترکیب‌های متغیرها نرمال است. بررسی پیش فرض عدم وجود هم خطی چندگانه^۲ به وسیله وارسی ماتریس همبستگی بین متغیرهای مشهود انجام شد. بررسی این ماتریس حاکی از عدم وجود هم خطی چندگانه بین آنها است. ضرایب همبستگی در دامنه $0/398 \leq r \leq 0/016$ قرار دارند. ضرایب همبستگی که بالای $0/85$ باشند در تخمین صحیح مدل مشکل ایجاد می‌کنند (کلاین، ۲۰۰۱). در چنین شرایطی باید یکی از دو متغیر از تحلیل کنار گذارده شود.

مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد روش تخمین حداکثر درست‌نمایی^۳ برای ارزیابی مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری به کاربرده شد. مدل اندازه‌گیری ارتباط متغیرهای مشهود را با متغیرهای مکنون مشخص می‌کند. ارزیابی این مدل با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی انجام می‌شود. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری که در جدول ۲ ارائه شده است، برازش مطلوب این مدل را نشان می‌دهد. بنابراین متغیرهای مشهود توانایی لازم برای عملیاتی کردن متغیرهای مکنون را دارند.

جدول ۲ - شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری پژوهش

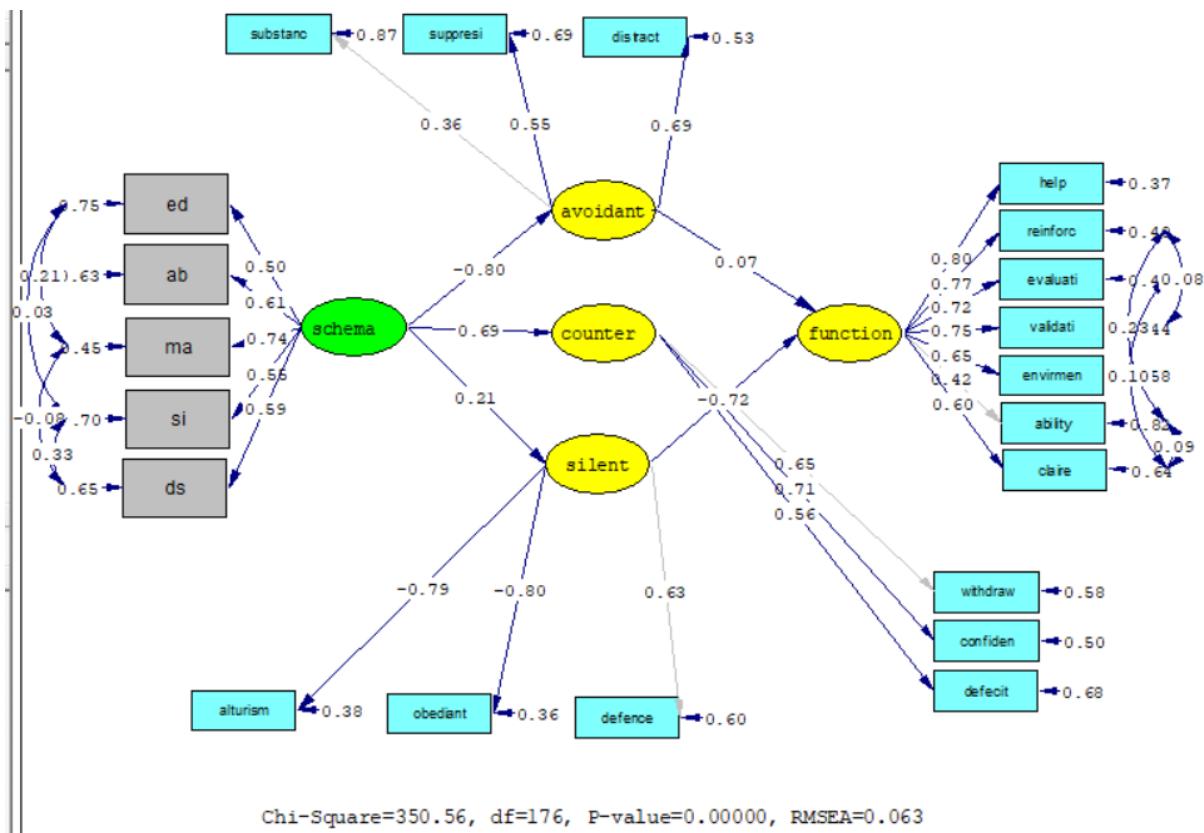
<i>AGFI</i>	<i>CFI</i>	<i>GFI</i>	<i>SRMR</i>	<i>RMSEA</i>	χ^2/df	<i>df</i>	<i>Chi-Square</i>	
۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۸۸	۰/۰۶۹	۰/۰۸۲	۲/۶۷۵	۱۷۹	۴۷۸/۸۷	مدل اندازه‌گیری
۰/۹۰	۰/۹۶	۰/۹۳	۰/۰۶۸	۰/۰۸۸	۱/۷۶۵	۱۷۶	۳۵۰/۵۶	مدل ساختاری

^۱. relative multivariate kurtosis

^۲ multicollinearity

^۳.Maximum likelihood

هم‌چنین ارزیابی مدل ساختاری با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد که تمامی شاخص‌های برآش این مدل فرضی در محدوده برآش مطلوب قرار دارد. شاخص‌های برآش مربوط به این مدل در جدول ۲ دیده می‌شود. شکل ۱ مدل ساختاری مفهومی را به همراه ضرایب استاندارد به تصویر می‌کشد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود طرح‌واره ناسازگار به عنوان متغیر برون‌زا، به ترتیب با ضریب استاندارد $t-values = 0.021$ و $t-values = 0.069$ (تایپ دارد. سکوت سازمانی، اجتناب نیز به ترتیب با ضریب استاندارد $t-values = -0.072$ و $t-values = 0.070$) بر سکوت سازمانی، جبران افراطی و اجتناب تاثیر دارد. سکوت سازمانی، اجتناب نیز به ترتیب با ضریب استاندارد $t-values = -0.029$ و $t-values = 0.029$ (تایپ دارد) بر عملکرد سازمانی تاثیر می‌گذارد. با توجه به اینکه در مدل ساختاری، معناداری ضریب مسیر با $t-values = 0.098$ (تایپ دارد) مشخص می‌شود. چنانچه مقدار t بیش از $1/96$ باشد ارتباط دو سازه معنادار استفاده از مقدار T (T-value) مشخص می‌شود. چنانچه مقدار t بیش از $1/96$ باشد ارتباط دو سازه معنادار است، بنابراین تمامی مسیرها به غیر از مسیر اجتناب به عملکرد سازمانی ($t=0.098$) معنادار است.

در مطالعه حاضر برای ارزیابی روابط واسطه‌ای از آزمون بوت استرپ استفاده شد. زمانی که تعداد نمونه چندان زیاد نباشد، بوت استرپ قدرتمندترین و منطقی‌ترین روش برای دست‌یابی به اثرات غیر مستقیم را فراهم می‌آورد (پریچر، هیس، ۲۰۰۸). در این روش چنانچه حد بالا و پایین این آزمون هردو مثبت یا هردو منفی باشند و مقدار صفر مابین این دو حد قرار نگیرد در آن صورت مسیر علیٰ غیرمستقیم معنی‌دار خواهد بود. مندرجات جدول ۳

نتایج این آزمون را ارائه نموده است. در مدل فرضی برای طرح واره ناسازگار، اثرات غیرمستقیم و برای سکوت سازمانی، اجتناب اثرات مستقیم در نظر گرفته شده بود. همان‌گونه که مندرجات جدول ۳ نشان می‌دهد مسیر طرح واره ناسازگار به عملکرد سازمانی با واسطه‌گری سکوت سازمانی با ضریب استاندارد $0.15/0.05$ در سطح $p < 0.05$ معنی دار است. به عبارت دیگر، یک واحد تغییر در انحراف معیار آن باعث می‌شود تا انحراف معیار عملکرد سازمانی به اندازه‌ی $0.15/0.05$ واحد تغییر کند. مسیر طرح واره ناسازگار به عملکرد سازمانی با واسطه‌گری اجتناب با ضریب استاندارد $0.056/0.05$ در سطح $p < 0.05$ معنی دار نیست.

جدول ۳- نتایج آزمون بوت استرب برای روابط واسطه‌ای

سطح معنی داری	اندازه اثر	خطای برآورده	حدود بوت استرب		متغیر وابسته	متغیر واسطه	متغیر مستقل
			حد پایین	حد بالا			
۰/۰۳	۰/۱۵	۰/۰۶۹	۰/۲۰۵	۰/۴۶۹	عملکرد سازمانی	سکوت سازمانی	- طرح- واره
۰/۴۳۰	۰/۰۵۶	۰/۰۵۸	-۰/۱۰۲	۰/۳۲۹	عملکرد سازمانی	اجتناب	- طرح- واره

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی روابط ساختاری عملکرد سازمانی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سکوت و راهبردهای مقابله‌ای انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که سکوت سازمانی و راهبرد مقابله‌ای اجتناب در ارتباط بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و عملکرد سازمانی نقش واسطه‌ای دارد. نتایج یافته‌های این بخش با نتیجه تحقیقات کلینیس و اولسوی (۲۰۱۴) و زهیر و اردوقان (۲۰۱۱)، بزرگ‌نیا حسینی و عنایتی (۱۳۹۳)، مهمی‌نی (۱۳۹۳) هم‌سو بود.

در نگاهی کلی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در اوایل زندگی ایجاد می‌شوند و خودشان را به تجارب بعدی زندگی تحمیل می‌کنند. این مساله همان چیزی است که گاهی اوقات از آن به عنوان نیاز به هماهنگی شناختی یاد می‌شود؛ یعنی حفظ دیدگاهی باثبتات درباره خود یا دیگران، اگرچه نادرست یا تحریف شده باشد (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳). فردی که طرح‌واره نقص/شرم دارد، خود را در مهم‌ترین جنبه‌های شخصیتی انسانی ناقص، نامطلوب، بد و بی‌ارزش می‌داند که انتظار دارد دیگران او را طرد و سرزنش کنند (خوشبینی پایین)، احساس ناامنی

در حضور دیگران می‌کند و به علت ترس از افشا شدن (در معرض دیگران بودن) و تحفیر شدن به افراد اجازه نمی‌دهد به او نزدیک شوند. به عبارت دیگر، آن‌ها قادر به درک عواطف خود و دیگران نیستند، مهارت‌های اجتماعی پایینی دارند و هنگام فعال شدن طرحواره سطح بالایی از عواطف منفی را تجربه می‌کنند (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳) که قادر به تنظیم آن‌ها نیستند. بدین ترتیب وجود طرحواره‌های ناسازگار که دارای تم‌های هیجانی اساسی است، در فرآیند شناسایی، فهم و تنظیم هیجان‌ها اثر منفی می‌گذارد و به هوش‌هیجانی پایین تر منجر می‌شود. به دنبال عدم آگاهی و تنظیم هیجان‌ها (هوش‌هیجانی کمتر)، افراد ناراحتی‌های روان‌شناختی بیشتری را تجربه می‌کنند، شایستگی اجتماعی، شبکه اجتماعی و عزت نفس پایین‌تری دارند و مجموعه این عوامل باعث بهزیستی و کیفیت زندگی روانی پایین‌تری می‌شود (سالوی و همکاران، ۱۹۹۹؛ سالوی و همکاران، ۲۰۰۰). طبق نظریه طرحواره‌درمانی اکثر افرادی که از جبران افراطی استفاده می‌کنند سالم به نظر می‌رسند و بسیاری از این افراد مورد تحسین جامعه هستند. آنها طرحواره‌های خود را به طور افراطی جبران می‌کنند. اما جنگیدن علیه یک طرحواره تا زمانی سالم محسوب می‌شود که رفتار با موقعیت تناسب داشته باشد، به احساسات دیگران خدشه وارد نکند و پیامد منطقی داشته باشد. ولی معمولاً جبران افراطی در چرخه حمله متقابل گرفتار می‌شود. به عنوان مثال، بیماران مطیع بهتر است کنترل بیشتری بر زندگی خود اعمال کنند، اما وقتی از جبران افراطی استفاده می‌کنند تبدیل به افرادی کنترل‌کننده و سلطه‌گر می‌شوند که باعث انزواج دیگران می‌شوند. جبران افراطی به عنوان جایگزینی برای درد ناشی از طرحواره به وجود می‌آید.

وجود طرحواره‌های ناسازگار هر فرد باعث ایجاد نگرش منفی نسبت به خود و دیگران شده که افراد سعی دارند با بی‌نقص نشان دادن خود و ایجاد حس برتری این نگرش منفی را جبران کنند و شبکه‌های مقابله‌ای متناسب با شرایط حاضر را برگزینند. راهبردهای شناختی، تجربی، رفتاری در این رویکرد باعث شده تا افراد به آگاهی و بینش از شرایط خود رسیده و با شناخت باورهای غیرمنطقی خود و شناخت شبکه‌های مقابله بکار بردۀ مقابله کنند. و به این ترتیب بر میزان از کمالگرایی خود و همچنین از میزان ناخشنودی ناشی از خستگی در شغل خود بکاهند. همچنین اصولاً افرادی که خستگی شغلی بالاتری را گزارش کردند محیط کاری را ناکام کننده تلقی کرده که این ناکامی را به شرایط و محیط شغلی نسبت میدهند غافل از اینکه این احساسات منفی می‌توانند ناشی از طرحواره‌های ناسازگار باشد. با آموزش این رویکرد و تکنیک‌های بکار بردۀ سعی در جایگزین کردن رفتارهای سالم کرده و کیفیت زندگی شغلی خود بهبود ببخشند (هویت و فلت، ۲۰۱۸).

آزمودنی‌های دارای خستگی شغلی بالا علاقه چندانی به شغل خود نداشته و قادر نیستند با اشتیاق بالا تکالیف مربوط به شغل خود را انجام دهنند لذا احساس شکست و وجود نقص و شرم ناشی از طرحواره شکست و

نقص/شرم را به آنان مستولی شده و کیفیت زندگی آنان را کاهش داده است. همچنین طرحواره های طرد/بریدگی به دلیل ناکامی در روابط بین فردی در محیط کار این آزمودنی ها مانع از حس خشنودی در آنان شده است. همچنین افرادی که خستگی شغلی بالاتری را گزارش کردند محیط کاری را ناکام کننده تلقی کرده که این ناکامی را به شرایط و محیط شغلی نسبت میدهند غافل از اینکه این احساسات منفی می تواند ناشی از طرحواره بی کفایتی و شکست باشد که در توجیه آن میتوان گفت افراد احساس کننده از عهده تکالیفی که بر آنان سپرده شده برنمی آیند و احساس شکست می کنند لذا در این دوره سعی شد تا با شناخت باورهای غیر منطقی میزان خستگی شغلی را بهبود بخشد (ودانوویچ، ۱۹۹۸).

در تبیین نقش واسطه‌ای سکوت سازمانی در ارتباط بین طرحواره ناسازگار اولیه و عملکرد سازمانی به دست آمده میتوان چنین گفت که با توجه به این که سکوت سازمانی یک امر روانی و درونی در داخل یک سازمان می باشد، چندان با توانایی کارکنان ارتباطی ندارد. بررسی آماری نشان داد که بین سکوت سازمانی و وضوح نقش کارکنان رابطه معکوس وجود دارد، به این معنی که هر چه نقش فرد روشنتر و انتظارات از وی مشخص تر باشد، سکوت سازمانی کمتر ایجاد می شود. تحلیل داده‌ها نشان داد بین سکوت سازمانی و حمایت سازمانی رابطه وجود دارد، این یافت با یافته‌های دیگر پژوهش‌ها هم خوانی دارد (محمدیزاده، ۱۹۹۸).

در تبیین این بخش از یافته‌های پژوهش می توان عنوان کرد که در سکوت تدافعی نیز افراد به دلیل محافظت از موقعیت و شرایط خود به خودداری از ایده‌ها، اطلاعات یا نظرات مربوطه می پردازند؛ این نوع از سکوت با عملکرد سازمانی کارکنان ارتباط منفی دارد و منجر به کاهش عملکرد سازمانی می شوند. گرددین و سایرین نیز معتقدند بروز این پدیده در بین کارکنان باعث به وجود آمدن یک جو منفی می گردد که با نگرشاهی منفی نظری کاهش اعتماد بین افراد و کاهش تعهد به سازمان همراه است. به وجود آمدن این جو منفی میتواند با عواملی نظری تعارضهای میان گروهی همراه بوده و در نهایت به نزول سطح عملکرد و رضایت کارکنان منجر شود؛ اما یافته دیگر پژوهش نشان دهنده رابطه مثبت معنادار بین سکوت نوع دوستانه و عملکرد سازمانی بود که با نتایج پژوهش‌های کلینیک و السوی (۲۰۱۴)، زهیر و اردوقان (۲۰۱۱)، همخوان می باشد.

سکوت نوع دوستانه از طریق بیان نکردن ایده‌ها، اطلاعات و نظرات مرتبط با کار با هدف نفع رسانی به سازمان بر مبانی انگیزه‌های نوع دوستی و مشارکت منجر به افزایش عملکرد سازمانی می شود. این نوع سکوت تعمدی، غیر منفعلانه است که اساسا بر دیگران تمرکز و تاکید دارد در واقع این نوع سکوت ارتباط نزدیکی با روحیه جوانمردی دارد و طبق نظر آمفرس و ویتنقام (۲۰۱۱)، کارکنانی که احساس تعلق شدید به سازمان یا اعضای آن می کنند ممکن است با هدف نفع رساندن به سازمانشان سکوت اختیار کنند (به نقل از دوستار و

همکاران، ۱۳۹۳). که براساس نتایج این پژوهش و پژوهش‌های پیشین صورت گرفته این نوع سکوت منجر به افزایش عملکرد سازمانی می‌شود. هم‌چنین دمیتریس و واکولا (۲۰۰۷)، معتقدند که پدیده سکوت در سازمان موجب بی‌ارزشی، فقدان کنترل و ناهمانگی شناختی می‌شود و کاهش آن باعث افزایش تعهد و کارایی کارکنان می‌شود بنابراین سکوت سازمانی یک پدیده اجتناب ناپذیر برای سازمانها است و مدیران بایستی با عوامل شکلگیری و عوامل تاثیرگذار بر شکلگیری آن آشنا باشند. از آن جایی که هرگونه سکوت در سازمان تاثیر منفی بر عملکرد سازمان ندارد پس باید بین سکوت سازمانی اثربخش و غیر اثربخش تفاوت قائل شد.

با این که یافته‌ها از مدل فرضی پژوهش حمایت کردند، نتایج این پژوهش باید با در نظر گرفتن محدودیت‌های آن تفسیر شود. ابتدا اینکه مطالعه حاضر فقط در شهر تهران و بر مدیران مرتبه‌های ۳ و ۴ شهرداری انجام پذیرفت؛ بنابراین در تعمیم‌دهی نتایج پژوهش به جمعیت‌های دیگر احتیاط صورت پذیرد. محدودیت دیگر اینکه ماهیت مقطعی مطالعه حاضر، مانع استنتاج‌های علیٰ و شناخت دقیق ماهیت واقعی روابط بین متغیرهای پژوهش می‌شود. احتمال زیادی وجود دارد که ترتیب زمانی شکل‌گیری متغیرها براساس مدل فرضی ارائه شده باشد؛ با وجود این، قطعاً نمی‌توان بر پایه این مطالعه حالت‌های جایگزین دیگر را رد کرد. سرانجام اینکه در این مطالعه برای ارزیابی هر کدام از متغیرها تنها از یک ابزار اندازه‌گیری خودسنجی استفاده شد. استفاده از روش‌های اندازه‌گیری متنوع می‌تواند به مفهوم‌سازی بهتر متغیر کمک کند.

با توجه به محدودیت‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود مطالعه حاضر روی تمامی مدیران در رتبه‌های مختلف مدیریت شهرداری و سازمان‌های دیگر نیز انجام شود تا توان تعمیم‌دهی یافته‌های آن افزایش باید. هم‌چنین به منظور استنتاج روابط علیٰ و شفاف کردن توالی زمانی بین متغیرهای پژوهش، انجام مطالعات طولی پیشنهاد می‌شود.

منابع

- بزرگ‌نیا حسینی، سیده فاطمه؛ عنایتی، ترانه (۱۳۹۳). رابطه سکوت با عملکرد کارکنان دانشگاه. *فصل نامه اخلاق در علوم و فناوری*، ۴:۸۲-۷۳.
- صلواتی، مژگان (۱۳۹۶). طرح واره‌های غالب و اثربخشی طرح واره درمانی در بیماران زن مبتلا به اختلال شخصیت مرزی. پایان نامه دکتری روان شناسی بالینی. انتیتو روانپزشکی تهران.
- مهیمنی، مژگان؛ مرجانی، امیربابک؛ تیمورنژاد، کاوه (۱۳۹۲). بررسی اثر سکوت و آوای سازمانی بر عملکرد کارکنان بانک اقتصاد نوین. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

- یانگ، جی؛ کلوسکو، جی و ویشار، ام (۱۳۹۱). طرح واره درمانی، راهنمای کاربردی برای متخصصان بالینی. ترجمه حسن حمیدپور و زهرا اندوز. تهران، انتشارات ارجمند.

- Avey, J. B., Nimnicht, J. L., & Pigeon, N. G. (۲۰۱۰). Two field studies examining the association between positive psychological capital and employee performance. *Leadership & Organization Development Journal*.
- Bamber, M. R. (۲۰۱۲). Schema Therapy for Occupational Stress, translation Hasan HamidPour, Hasan Zirak. Tehran: Arjmand.
- Bentler, P. M. EQS Structural Equations Program Manual. Encino, CA: Multivariate Software. ۱۹۹۵.
- Brinsfield, C.T. Edwards, M. S. and Greenberg, J. (۲۰۱۰) Voice and Silence in Organisations: Historical Review and Current conceptualizations. Greenberg, J. and Edwards, M.S. (Ed.). In: Voice and silence in organizations, (pp. ۳-۲۶), UK: Emerald Group Publishing Ltd
- Chou, C.P., Bentler, P. M. Estimates and tests in structural equation modeling. In R. H. Hoyle, Structural equation modeling: Concepts, issues and applications. California: Sage. ۱۹۹۵.
- Dimitri's, B., Vokala, M., (۲۰۰۵)."Organizational Silence: A New Challenge for Human Resource Management", Athens University of economics and business,p. ۱-۱۹.
- Harquail CV, Cox T. (۱۹۹۳). Organizational culture and acculturation. In T. Cox, Jr. (Ed.), Cultural diversity in organizations: Theory, research and practice. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Hewitt, P. L., Mikail, S. F., Flett, G. L., & Dang, S. S. (۲۰۱۸). Specific formulation feedback in dynamic-relational group psychotherapy of perfectionism. *Psychotherapy*, ۵۵(۲), ۱۷۹.
- Khorbanizadeh o, Habibbadrabbadi H, Ebrahimzadeh H. The role of moderator learning organization on relationship between intellectual capital and organizational performance. *J public management*. ۲۰۱۲; ۵(۱۶): ۱۳۵-۱۶۱. (Persian)
- Kılınç, E., Ulusoy, H., (۲۰۱۶). "Investigation of organizational citizenship behavior, organizational
- Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling .۲nd Ed. New York: Guilford. ۲۰۰۱.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behav Rese Metho*. ۲۰۰۸; ۴0, ۸۷۹-۸۹۱.
- Shojaie, S., Matin, H. Z., & Barani, G. (۲۰۱۱). Analyzing the infrastructures of organizational silence and ways to get rid of it. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, ۳۰, ۱۷۳۱-۱۷۳۵.
- silence and employee performance at physicians and nurses, and the relationship among them", *Business Management Dynamics*, ۳(۱۱),p. ۲۵-۳۴.

- Tangirala, S. and Ramanujam, R. (۲۰۰۹) "Employee Silence on Critical Work Issues: The Cross Level Effects of Procedural Justice Climate", *Personnel Psychology*, ۶۱:۴۷-۶۸.
- Vodanovich, S. J., Kass, S. J., Andrasik, F., Gerber, W. D., Niederberger, U., & Breaux, C. (۲۰۱۱). Culture and Gender Differences in Boredom Proneness. *North American Journal of Psychology*, ۱۲(۲).
- Walumbwa, F. O., Peterson, S. J., Avolio, B. J., & Hartnell, C. A. (۲۰۱۰). An investigation of the relationships among leader and follower psychological capital, service climate, and job performance. *Personnel psychology*, ۶۳(۴), ۹۳۷-۹۶۳.
- Zehir, C., Erdogan, E., (۲۰۱۱). "The Association between Organizational Silence and Ethical Leadership through Employee Performance", *ProcediaSocial and Behavioral Sciences*, ۲۴, p. ۱۳۸۹-۱۴۰۴.
- Young, J. E. Klosko, J. Weishaar, M. E. (۲۰۰۳). *Schema therapy: A practitioner's guide*. New York: Guilford Press.
- Young, J. E., & Brown, G. (۲۰۰۳). *Young schema questionnaire—L۳a*. New York, NY: Cognitive Therapy Centre of New York.